

EFSANENİN GERÇEKLE MÜCADELESİ YA DA ÜNYE'DE ŞEYH YUNUS EMRE TÜRBESİ

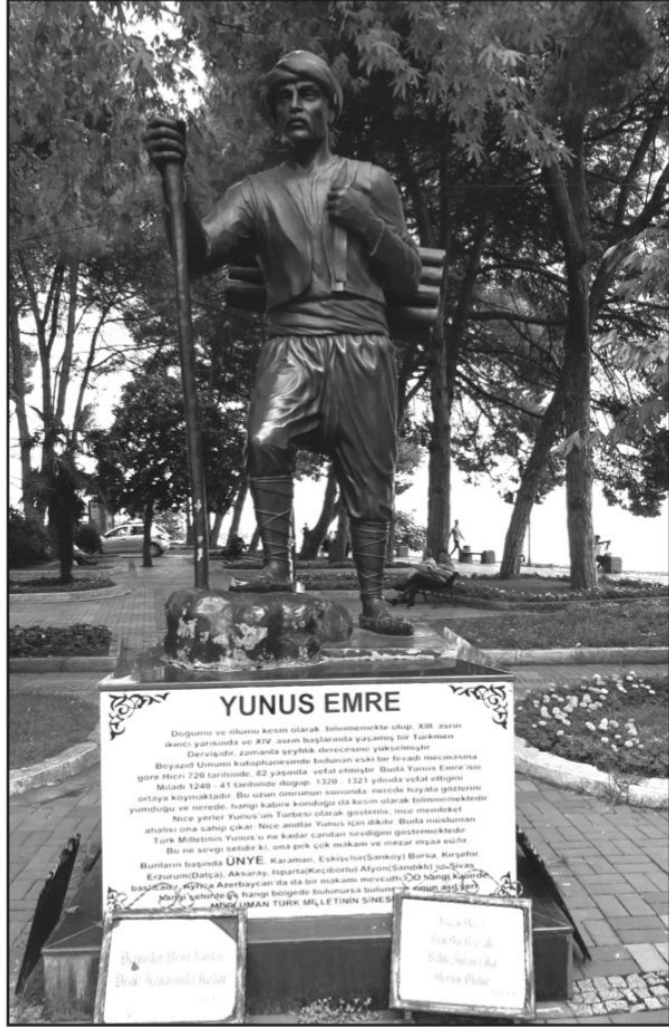
■ MEHMET GÜNEŞ

Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

Efsane gerçeklik ilişkisi söz konusu edildiğinde Türk toplumunda ilk hatırlanan şahsiyetlerden biri de Yunus Emre'dir. Yunus Emre'nin Anadolu'nun birçok yöresinde mezarının/türbesinin olması, halkın ona sevgisiyle doğrudan ilintilidir. Türkiye'de Yunus Emre'nin mezarının var olduğuna inanılan şehirlerden biri de Ünye'dir. Ünyeliler savlarına delil olarak Yunus Emre'nin

“İndik Rum’i kışladık
Çok hayr ü şer işledük
Oney oldu son durak
Göçtük Elhamdülillah”¹

¹ İrfan Tosun, *Oney'den Ünye'ye*, Ekonomik Rehber Gazetecilik Matbaacılık Yayıncılık, Ankara t.y., s. 102.

Fotoğrafta da görüleceği üzere Yunus Emre'nin Tapduk Emre'nin dergâhına eğri odun götürmeyişi görselleştirilmiştir.

Tüm bunlar göstermektedir ki Ünyeliler Yunus Emre'nin bu şehirde medfun olduğuna kendilerini inandırmış ve inandırmaya da devam edeceklerdir.

şeklinde mısraları olduğunu gösterirler. Oney'in de Ünye'nin eski adı olduğu iddia edilmektedir. Yunus Emre'ye olan sevgilerinin derinliğini göstermek isteyen Ünyeliler şöyle bir şiir de yazmışlardır:

“Yunus'u ararlar durup her yerde
Sevgili Yunus yatıyor Oney'de
Orası Yunus'a tam lâyük belde
Yunus gene kalsın o gönüllerde.”²

Ünye'ye hâkim konumdaki tepede bulunan Şeyh Yunus Emre Türbesi'nin hemen yanında Şeyh Yunus Emre Camii, biraz ilerisinde ise Şeyh Yunus Emre Asri Mezarlığı vardır. Ünye halkı türbe ve asri mezarlığın olduğu mevkii Şeyh Yunus (Şehnus/Şehnuz) olarak adlandırmıştır.

Geçmişten bugüne Ünye'de Yunus Emre'ye ilişkin farklı efsaneler oluşur. Bu efsanelerden yaygın olanlardan biri şu şekildedir:

“Karadeniz'in Türkleşmesi için yoğun bir mücadele içine giren Danişmend Gazi Hazretlerinin düşman üzerine büyük bir sefere çıkacağı kendisine bildirilen Yunus Emre yollara düşer ve sonunda Danişmend Gazi'nin otağına varır. 137 Büyük âlim, gönüller sultanı Yunus'u karşılarında gören Danişmend Gazi ve askerler bu duruma çok sevinirler. Askerle öyle bir şevk gelir ki kılıcını kuşanıp da askerin bizzat önünde düşmanla mücadele eden Yunus Emre'nin arkasında canları pahasına savaşırlar. Nihayet Ünye ve civarı düşmandan temizlenir. Yunus Emre, Ünye'yi tam gören yüksekçe bir tepeye çıkar ve gönül telinden dökülen şiirleri yaslandığı ağacın gölgesi altında söylemeye başlar. Tam o sırada kimseye görünmeden ağacın arasına saklanan bir düşman askeri yayını gerer ve okunu Yunus'un tam kalbine saplar. Yunus, oracıkta şehit olur. Durumu haber alan Danişmend Gazi bu olaya çok üzülür ve onu şehit olduğu bu tepeye -bugün türbesinin olduğu yere- bizzat kendisi defneder.”³

Görüleceği üzere bu efsanede Yunus Emre efsanesi tarihî olaylar ve şahsiyetlerle doğrudan ilişkilendirilerek efsanenin inandırıcılığı güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu efsaneye göre Ünye'de medfun bulunan kişinin büyük Türk şairi Yunus Emre olması olasılığı yüksektir.

Halk arasında yaygın olan ve Şubat 1999'da, o tarihte 79 yaşında olan, emekli imam Bekir Dedecenoğlu'ndan bizzat tarafımdan derlenen bir diğer efsane ise şu şekildedir:

“Ünye'nin Şehbaz köyünde medfun bulunan Şeyh Yunus, Peygamber Efendimizden birkaç asır sonra Arabistan'dan Anadolu'ya, İslamiyet'i yaymak için gönderilen evliyadan biri olarak bilinir. Şeyh

² İrfan Tosun, *Oney'den Ünye'ye*, s. 103.

³ Erol Akkuş, *Ordu Efsaneleri*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu, s. 137.

Yunus'un mezarı buradaki üç dönümlük arazinin herhangi bir yerindedir. Bugünkü mezar ise tahmini olarak yapılmıştır. Sebebi ise bundan yaklaşık 40-50 yıl evvel Şehbaz Köyü sakinlerinden yaşlı biri rüyasında Şeyh Yunus'u görür. Şeyh Yunus, ona bugün türbesinin bulunduğu yerde medfun olduğunu söyler ve ondan kendisi için buraya bir türbe yapmasını ister. Ancak rüyayı gören yaşlı adam unuttur ve çok hasta olur. Başından geçenleri oğluna anlatır. Vefatından sonra oğlu Şeyh Yunus adına bir türbe yaptırır. Halk arasında onunla ilgili bir hikâye vardır: Bundan elli yıl önce Mekke'de Araplar Ünyeli hacılarıyla tanışır. Araplar, hacıların Ünyeli olduklarını öğrenince, Ünye'ye üç kilometre uzaklıktaki Şeyh Yunus'a ait mezarı bilip bilmediklerini sorarlar. Ünyeli hacılar, bildiklerini ve dertlerine deva bulmak ve yağmur duası için buraya çıktıklarını, söylerler. Araplar, Şeyh Yunus'un sülalesinin bugün Mekke'de devam ettiğini, hatta onun türbesini gelip ziyaret etmek istediklerini de söylerler.”⁴

Bu efsane ise türbede medfun bulunanın yine tarihî bir işlev ve öneme sahip olmasına karşın büyük halk/tasavvuf şairi Yunus Emre'den farklı bir şahsiyet olduğunu göstermektedir. Bugün de türbede Şeyh Yunus Emre adının yazması, halkın mevkii Şeyh Yunus (Şehnus/Şeh-nuz) olarak adlandırması da bu bağlamda düşündürücüdür.

Yunus Emre'nin bu türbede yattığına kendilerini inandıran Ünye halkı geçmişten bugüne Yunus Emre İlkokulu, Yunus Emre Parkı, Yunus Emre Sürücü Kursu, Yunus Emre Cafe vb. örneklerde de görüleceği üzere birçok mekâna, kurumsal yapıya onun adını vermiştir. Ünye'de her yıl Yunus Emre anma etkinlikleri düzenlendiği gibi, şehir merkezinde “Şeyh Yunus Emre Derneği” de vardır.⁵ Ünye Cumhuriyet Meydanı'nın hemen karşısındaki Yunus Emre Parkı'na inşa edilen heykel de dikkate değerdir.

⁴ Mehmet Güneş, “Ünye Efsaneleri”, *Milli Folklor*, S. 44, 1999, s. 122.

⁵ <https://www.unye.info/unye-yunus-emre-turbesi/>. 14.07.2021.